

Till: Till Miljödepartementet
n.remissvar@regeringskansliet.se
Diarienummer N2021/01832
Kopia: linn.hamstad@regeringskansliet.se

Yttrande angående ”Förbud mot prospektering och nyexploatering av kol, olja och fossilgas”

Sammanfattning

Greenpeace stödjer förslagen om att i miljöbalken förbjuda tillstånd till gruvdrift eller utvinningsverksamhet för att utvinna stenkol, brunkol, råolja, skifferolja eller fossilgas samt att ta bort stenkol, olja och gasformiga kolväten som så kallade koncessionsmineral i minerallagen.

Även om förbudet i sig är viktigt föreslår Greenpeace att det kompletteras med ytterligare åtgärder för att göra det mer heltäckande.

Motivering

Att förbjuda exploatering av fossila bränslen är ett helt avgörande steg för att lyckas motverka den accelererande klimatkrisen. Det är på tiden att Sverige går vidare och genomför detta förslag. Det borde ha genomförts för länge sedan.

Enligt FN-rapporten [Production Gap report 2020](#) måste världen minska produktionen av fossila bränslen med 6% varje år mellan 2020 och 2030 för att vara i linje med 1,5-gradersmålet. Men i stället för att minska planerar länder att producera 120% mer fossila bränslen till 2030 än vad som är i linje med 1,5-gradersmålet. Det internationella energiorganet IEA konstaterar i sin färdplan [“Net Zero by 2050”](#) att det krävs ett omedelbart stopp för ny utvinning av fossila bränslen om världen ska ha en chans att hålla sig under 1,5 graders uppvärmning och därmed undvika de värsta klimatförändringarna.

Den rovdraft och överexploatering av naturen som definierar vår tidsepok äventyrar både vår egen existens och en stor del av det övriga livet på planeten. Utgångspunkten i all lagstiftning behöver förändras i grunden så att vår relation till naturen blir bevarande och samskapande istället för exploaterande, utarmande och förstörande. Näringsverksamhet bör bara tillåtas inom ramen för fungerande ekosystem.

Kompletterande förstärkningar

Mot denna bakgrund föreslår Greenpeace följande förstärkningar av förbudet:

- **Att utöver att förbjuda nya tillstånd ska existerande tillstånd återkallas**, förslagsvis inom en tvåårsperiod.
- **Att även prospektering förbjuds**. Trots rubriken på promemorian så föreslås faktiskt inte ett generellt förbud av prospektering av fossila bränslen. För att göra detta förbud mer allomfattande och framtidssäkrat bör detta införas. Det finns trots allt en liten risk att en väsentlig fyndighet kan trigga en förändring av lagen. Det aktuella fallet med Cementa är ett exempel på att lagar kan komma att ändras beroende på enskilda uppkomna situationer. För att helt stänga denna dörr bör även prospektering förbjudas.

- **Att svensk finansiering av eller investeringar i fossil exploatering utomlands förbjuds.** I en rapport av [SGU från 2017](#) konstateras att "det finns ett stort behov av att ge en tydlig signal både nationellt och globalt om att utvinning och användning av olja och gas behöver upphöra." Enligt SGU kan detta ske "i form av åtgärder såsom utvinningsförbud och stopp för investeringar i företag som prospekterar och utvinna fossila bränslen." Eftersom fossilutvinning i Sverige är och har varit en mycket begränsad verksamhet har det föreslagna förbudet mer av ett signalvärde, vilket förvisso är mycket viktigt. Men större effekt och en logisk konsekvens av detta förbud är att förbjuda svenska aktörer att finansiera eller investera i fossil exploatering utomlands. Som ett första steg bör självklart samtliga offentliga verksamheter förbjudas att medverka till detta.
- **Att fossil marknadsföring förbjuds.** Att helt vrida om kranen till produktion av kol, olja och gas och att förpassa eran av fossila bränslen till historien förutsätter att samtliga delar som upprätthåller "fossilsamhället" upphör. En inte helt oviktig del i detta är att förbjuda fossil reklam, marknadsföring såväl som sponsorskap, som driver på fossil konsumtion. Att fortsatt fritt tillåta miljardinvesteringar i reklam som driver på medborgarnas konsumtion av de bränslen som förbjuds att utvinnas inom de egna gränserna kommer med rätta att uppfattas av många som ett slags hyckleri och typiskt exempel på privilegierade länders tendenser att behandla klimatkrisen som ett "Not in my backyard"-problem. Samhället har i många andra fall begränsat möjligheterna att göra reklam för produkter som orsakar stor skada och kostnader för samhället, t ex tobak- och alkoholreklam. Globalt skördar luftföroreningar från kol, olja och gas upp till 8,7 miljoner dödsfall årligen, enligt en studie [från brittiska universitet](#) tidigare i år. Det är mer dödsfall än tobaksrökningen orsakar och motsvarar svindlande 18 procent av alla dödsfall i förtid i världen. Förbränning av fossila bränslen är alltså, t o m utan de enorma konsekvenser som klimatförändringarna skapar, ett enormt hälsoproblem - oavsett var de produceras. Det är var de förbränns och hur mycket de används som är det huvudsakliga problemet - och detta vet människor.
- **Att Sverige går med i BOGA-initiativet.** Under klimattoppmötet i Glasgow, COP 26, planerar initiativtagarna Danmark samt Costa Rica att lansera Beyond Oil and Gas Alliance (BOGA). Sverige bör gå med i detta initiativ och verka för en så bred uppslutning som möjligt inklusive av samtliga nordiska länder.

Med vänlig hälsning

Isadora Wronski

Isadora Wronski, programchef, Greenpeace Sverige

Rolf Lindahl

Rolf Lindahl, kampanjledare, Greenpeace Sverige
rolf.lindahl@greenpeace.org, 070-397 58 70